

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
REPORTS DE LA RECERCA A CATALUNYA
2003-2009
Musicologia

Report elaborat per Jordi Rifé i Santaló

Aquest estudi ha comptat amb el suport i la col·laboració de la Generalitat de Catalunya, i ha estat realitzat sota la direcció i cura de la Secretaria Científica i de l'Observatori de la Recerca de l'IEC.

© 2014, Institut d'Estudis Catalans
Carrer del Carme, 47. 08001 Barcelona

Primera edició: octubre del 2014

Text revisat lingüísticament per la Unitat de Correcció del Servei Editorial de l'IEC

ISBN: 978-84-9965-201-6

DOI: 10.2436/15.0110.16.26

Aquesta obra és d'ús lliure, però està sotmesa a les condicions de la llicència pública de *Creative Commons*. Es pot reproduir, distribuir i comunicar l'obra sempre que se'n reconegui l'autoria i l'entitat que la publica i no se'n faci un ús comercial ni cap obra derivada. Es pot trobar una còpia completa dels termes d'aquesta llicència a l'adreça: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/deed.ca>.

Sumari

Abreviacions	4
Resum	5
1. INTRODUCCIÓ	6
2. ELS PRODUCTORS DE RECERCA MUSICOLÒGICA I ELS SEUS RESULTATS	6
2.1. Institucions academicocientífiques	6
2.2. Universitats	11
2.3. Associacions	20
2.4. Església catòlica.....	20
2.5. Món editorial.....	21
2.6. Biblioteca Nacional de Catalunya (BNC).....	23
2.7. Museu de la Música de Barcelona	23
2.8. Altres.....	23
2.9. Altres administracions públiques.....	25
3. CONCLUSIONS	25

Abreviacions

ACO	Associació Catalana de l'Orgue
AGAUR	Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca
BNC	Biblioteca Nacional de Catalunya
CSIC	Consell Superior d'Investigacions Científiques
EAOBC	Consorci de l'Auditori i l'Orquestra
ICIC	Institut Català de les Indústries Culturals
IDIM	Institut de Documentació i d'Investigació Musicològiques Josep Ricart i Matas
IEC	Institut d'Estudis Catalans
IEI	Institut d'Estudis Ilerdencs
IMF	Institució Milà i Fontanals
MUHBA	Museu d'Història de Barcelona
PAMSA	Publicacions de l'Abadia de Montserrat
RACBA	Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi
RISM	Répertoire International des Sources Musicales
SCM	Societat Catalana de Musicologia
TERMCAT	Centre de Terminologia Catalana
UAB	Universitat Autònoma de Barcelona
UB	Universitat de Barcelona
UdL	Universitat de Lleida
URL	Universitat Ramon Llull

Resum

L'elaboració del report de la recerca en musicologia per al període 2003-2009 s'ha basat en l'estructura de l'edició anterior (1996-2002). L'estudi mostra una panoràmica senzilla de l'activitat de recerca en aquesta disciplina. S'hi recalca la dificultat d'elaborar-lo de manera exhaustiva i de valorar la producció científica, a causa de l'ampli ventall de branques que formen aquesta disciplina. L'anàlisi se centra en la descripció dels següents productors de recerca musicològica i en els resultats de la seva tasca: les institucions academicocientífiques, les universitats, les associacions, l'Església catòlica, el món editorial, la Biblioteca Nacional de Catalunya (BNC), el Museu de la Música de Barcelona i els centres i les administracions públiques, entre d'altres.

1. INTRODUCCIÓ

El present report l'he elaborat basant-me en l'estructura de l'anterior, corresponent al període 1996-2002. Tot i que he adaptat, modificat i reordenat alguns dels epígrafs, hom pot establir una comparació conjunta entre tots dos reports, ja que la base estructural és palesa en ambdós.

Tanmateix, cal dir que la nostra ciència, la musicologia, ofereix una panoràmica prou extensa i diversificada quant a branques (musicologia històrica, organologia, etnomusicologia, iconografia musical, acústica, estètica musical, etc.) i produccions (llibres, articles, catàlegs, etc.), en les quals es fa difícil, a voltes, una delimitació precisa entre els que són treballs de recerca científica originals i inèdits i els que són de divulgació, per la qual cosa se'ns fa difícil una elaboració exhaustiva del report. A aquest escull cal afegir-hi la normativa de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) de no citar els noms dels investigadors i dels autors dels treballs de recerca. En aquest sentit, la producció de recerca d'una determinada institució pot estar fornida per investigadors que pertanyen tant a la institució en concret com a d'altres. Així doncs, és un altre aspecte que també dificulta la viabilitat d'una anàlisi i una valoració crítica de la producció científica.

En conseqüència, el report del període 2003-2009 mostrarà una panoràmica senzilla, no exhaustiva, i òbviament discutible, del quefer musicològic a Catalunya.

Voldria agrair, finalment, la col·laboració de tots els qui han respost, des de les respectives institucions, a la demanda d'informació per a l'elaboració del report.

2. ELS PRODUCTORS DE RECERCA MUSICOLÒGICA I ELS SEUS RESULTATS

2.1. *Institucions academicocientífiques*

2.1.1 Institut d'Estudis Catalans (IEC)

La Societat Catalana de Musicologia (SCM), filial de l'IEC, ha dut a terme una sèrie d'activitats concretades en sessions científiques (en les quals els socis i els investigadors invitats han exposat diversos temes de recerca propis de la seva àrea musicològica), trobades i visites. En el període considerat, hi podem consignar les

següents sessions científiques: «El *lied* català. La imatge a través de la poesia» (2004); «El claviorgue del Museu de la Música de Barcelona» (2004); «Gabriel Blancafort i la fabricació d'orgues a Catalunya» (2004), i «El carilló xinès Bien-zhong», amb la visita a la col·lecció d'instruments musicals etnològics de la Fundació La Fontana, de Rupit (2008).

L'activitat científica també s'ha concretat en la publicació en la *Revista Catalana de Musicologia* de diversos estudis musicològics. En destaquem els següents:

Any 2004:

— «Aspectos de la relación entre iconografía medieval y práctica interpretativa».

— «Tres claviorgues d'un mateix constructor a Nova York, Moscou i Barcelona».

— «Representacions musicals en la pintura catalana del segle XVI».

— «Joan Brudieu, notes a la seva biografia i a l'edició dels madrigals (1585)».

— «Los Rabassa: un linaje de músicos de origen catalán (siglos XVI-XIX)».

— «Oral abstract image transmission of a spanish-european musical tradition to Central America during the 16th to 18th centuries».

— «El manuscrit BC 1638, procedent de la col·legiata de Verdú».

— «La música al Palau de la Comtessa de Barcelona durant el govern de l'arxiduc Carles d'Àustria a Catalunya (1705-1714)».

— «*Daniel en Babilonia*, de Francesc Queralt. Un exemple d'oratori català del segle XVIII i un possible model d'anàlisi».

— «Els orgueners que treballaren a la catedral de Girona durant els anys 1800-1850».

Any 2007:

— «Un manuscrit cuixanenc amb música gregoriana aquitana».

— «Dues cançons polifòniques del segle XV a l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona».

— «El emperador Carlos V y la música (1500-1558)».

— «Reflexions a l'entorn de la polifonia castellana del segle d'or».

— «Aspectes musicals del segle XVII català i francès: noves dades del compositor Gaspar Dotart».

— «El guitarró del segle XVIII del Museu de la Música. Un model català que cal tenir en compte».

- «Ramon Bartomeus (1832-1918): perfil humà i musical».
- «El procés de creació de l'Orquestra Municipal de Barcelona».

També cal esmentar la publicació de dos llibres:

- *El llibre de faristol de Pau Villalonga: Estudi i transcripció* (2008).
- *Perspectiva musical de Catalunya des de la «Revista Musical Catalana» (1904-2008)* (2009).

Finalment, s'ha de consignar la publicació de l'opuscle *La interpretació actual de la música del Renaixement: Permanència de les seves estructures qualitatives* (2003).

2.1.2. Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC)

El Departament de Ciències Històriques: Estudis Medievals, Història de la Ciència i Musicologia de la Institució Milà i Fontanals (IMF) del Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC) té entre les seves comeses la investigació musicològica. D'aquesta investigació, n'emergeixen diversos projectes de recerca, que abracen tant la musicologia històrica com els estudis de gènere, d'identitat i les relacions musicals amb Hispanoamèrica.

Per a la concreció temàtica, doncs, empren una diversitat de mètodes, entre els quals cal esmentar la catalogació, l'estudi crític de fonts musicals hispanes i les eines metodològiques provinents de disciplines auxiliars (antropologia, sociologia, història, etc.). La tasca investigadora es concreta (a part de la publicació d'articles en altres revistes nacionals i internacionals) en la difusió de diversos treballs i estudis científics a través de la seva publicació periòdica anual, *Anuario Musical*; l'edició dels «Monumentos de la Música Española» (estudi i edició crítica de música de diversos compositors hispànics), i el treball i la publicació de catàlegs de diversos fons del patrimoni musical hispànic (el departament és la seu a Espanya del Répertoire International des Sources Musicales [RISM]); compta amb una biblioteca especialitzada amb més de quaranta-quatre mil registres i amb diversos fons especials. Darrerament, el Departament de Musicologia de la IMF-CSIC ha publicat en la col·lecció «Textos Universitarios» edicions facsímils de l'obra dels principals tractadistes i teòrics musicals hispànics i també ha treballat en la col·lecció «Cancioneros Musicales de

Poetas del Siglo de Oro». Així mateix, des del 2005, es treballa en la col·lecció discogràfica de música antiga «Música Poética».

Indiquem els projectes de recerca impulsats des del Departament de Musicologia:

— «El fons antic de música de la catedral de Barcelona, conservat en la Biblioteca Nacional de Catalunya. Estudi de les fonts i recuperació patrimonial. Repertori en llengua en romanç» (2005-2008).

— «Músicas de España e Hispanoamérica en el siglo XVIII. Recuperación y estudio de los repertorios desconocidos: a) Obras de Francisco de la Huerta para las monjas de Santa Ana de Ávila (1767-1778), y b) La música en el proyecto ilustrado para reorganizar la región de Moxos (Bolivia), 1767-1800» (2007-2008).

— «Patrimonio musical español en archivos extranjeros y estudio de nuevas tecnologías en centros de investigación musical» (2009-2010).

Pel que fa a la revista *Anuario Musical*, n'esmentem alguns dels estudis referits a Catalunya:

Any 2003:

— «O *organum* de Tona, Catalunya».

— «Un témoin de la réception méridionale des traditions d'enseignement du nord aux XIVe et XVe siècles: Barcelona, Biblioteca de Catalunya, M. 883».

— «Presencia musical en la catedral de La Seu d'Urgell en la primera mitad del siglo XVIII a través de sus actas capitulares».

Any 2004:

— «Ungeklärte fragen zu den handschriften *Codex Calixtinus* und Ripoll 99».

— «La pervivencia de la *Visitatio Sepulchri* de Gandía (Valencia) (1550-2004)».

— «Música y fiesta barroca: celebraciones en Tortosa en honor de Felipe V (1701)».

— «Presencia musical en la catedral de La Seu d'Urgell en la segunda mitad del siglo XVIII a través de sus actas capitulares».

— «Cap a una història de la música a Manresa, a partir dels manuscrits inèdits de Joaquim Sarret i Arbós (*1853; † 1935) (I)».

Any 2005:

— «Influencias del *rebec* europeo sobre el rabel hispánico a finales de la edad media en la Corona de Aragón».

- «La capella de música de la seu de Barcelona en el segle XVIII (1756-1765)».
- «Cap a una història de la música a Manresa, a partir dels manuscrits inèdits de Joaquim Sarret i Arbós (*1853; † 1935) (II). Els organistes de la seu de Manresa».

Any 2006:

- «La Festa o Misterio de Elche».
- «El villancet i el tono del Barroc musical tardiu en Francesc Valls. Aportació a l'estudi d'aquests gèneres musicals».
- «Una aproximación a la capilla de música de la catedral de Tortosa (Tarragona): 1700-1750».
- «Música i músics del Barroc català. El mestre de capella de la seu de Manresa, Josep Masvasí (1731-1762)».
- «Vínculos estéticos entre Miguel Querol y Joan Maragall en el “Cant espiritual”».

Any 2007:

- «Els músics del rerecor de la catedral de Tarragona».

Any 2008:

- «El repertorio polifónico de la colegiata de Orihuela según un inventario de mitad del siglo XVI».
- «Recepción histórica de la música eclesiástica de Joseph Haydn en los archivos musicales catedralicios de la Comunidad Valenciana».

Any 2009:

- «Spanien, das Haus Habsburg und Prag: Las ensaladas de Flecha (Prag 1581) und ihr kontext».
- «Mateo Flecha el Viejo en la catedral de Valencia: sus dos períodos de magisterio de capilla (1526-1531? y 1539-1541) y su entorno musical».
- «El “fons Verdú” de la Biblioteca de Catalunya. Trajectòria i problemàtica del trasllat».

També cal esmentar les actes del congrés *Estudios sobre el Barroco musical hispánico: En torno a la figura del Dr. Miguel Querol* (2005).

Respecte als «Monumentos de la Música Española», s'han publicat, entre d'altres, *La misa policoral en Cataluña en la segunda mitad del siglo XVII* (2005, núm. 73) i l'estudi i l'edició facsímil del tractat *Pedro Cerone: El melopeo y el maestro* (2007, 2 v.).

S'han impulsat, també, diversos treballs de recerca i tesis doctorals, llegides a diverses universitats, entre les quals les de l'àrea catalana ocupen un lloc rellevant.

2.2. Universitats

2.2.1. Universitat de Barcelona (UB)

El Departament d'Història de l'Art de la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona (UB) ha impulsat, a través de la seva àrea de música, línies de recerca centrades principalment en els segles XIX i XX. Així, s'hi han dut a terme una sèrie de treballs de recerca i tesis doctorals que abracen els segles abans esmentats, ensems que altres temàtiques. Els projectes de recerca estan centrats en la línia de la història de les associacions corals a Espanya i els aspectes interdisciplinaris de la música amb altres arts.

Pel que fa als llibres i capítols de llibre en què ha participat, citem: *Història de la música catalana, valenciana i balear*, vol. 9, *Diccionari A-H*; vol. 10, *Diccionari I-Z* (Edicions 62, 2003); «Dalí i els pianos de cua tous», a *Salvador Dalí i les arts* (UB, 2005); «L'obra del cançoner popular català en el context europeu», a *El cançoner popular català (1841-1936)* (Generalitat de Catalunya, 2005); *La Societat Coral Euterpe fundada per Clavé* (Rúbrica, 2007); «Miquel Porter: cantant i home de música», a *Tot recordant... Miquel Porter i Moix: Un home polifacètic* (Laboratori d'Investigació Audiovisual de la UB, 2007); «La música catalana al segle XIII», a *El rei Jaume I: Fets, actes i paraules* (Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2008, «Col·lecció Germà Colón d'Estudis Filològics»), i «El cant coral. De la consciència de classe a la identitat nacional», a *Les identitats a la Catalunya contemporània* (Galerada, 2009).

La tasca científica també s'ha publicat i difós en diverses revistes, tant nacionals com internacionals, així com en catàlegs d'exposicions. N'esmentem, entre d'altres:

— «Aportaciones al estudio de la sociabilidad coral en la España contemporánea». *Hispania: Revista Española de Historia* (2003).

— «Dalí, García Lorca i la música» (catàleg de l'exposició «Salvador Dalí i Federico García Lorca», 2004).

— «Música y exotismo en el cambio de siglo» (catàleg de l'exposició «Espejos de Oriente / Miralls d'Orient», 2004).

— «Joaquim Nin Castellanos, una simfonia desconcertant» (catàleg de l'exposició «Els Nin, l'arrel de l'art», 2008).

— «La sociedad coral Euterpe y el movimiento coral en Barcelona en los años inmediatamente posteriores a la muerte de Josep Anselm Clavé: 1874 y 1875». *Inter-American Music Review* (2008).

— «Choral singing in the 19th and 20th centuries». *Catalan Historical Review* (2009).

Quant a les tesis doctorals llegides, s'observen, entre d'altres, les següents:

— *El Teatre Líric - Sala Beethoven: (1881-1900)* (2003).

— *Banda Municipal de Barcelona: 1886-1944: Del carrer a la sala de concerts* (2004; publicada per l'Arxiu Municipal de Barcelona el 2006).

— *El piano en Barcelona entre 1880 y 1936* (2008).

2.2.2. Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)

En el Departament d'Art i de Musicologia de la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), hi ha l'Àrea de Música, que ha impulsat, des de la titulació d'història i ciències de la música i, a partir del 2008, des de la implantació del nou grau de musicologia, diverses línies de recerca. Aquestes es concreten en els treballs de recerca i en les tesis doctorals, que principalment es refereixen a la música de l'època medieval i dels segles XVII i XVIII, tant des dels aspectes paleogràfics, històrics i estilístics com des de l'organologia i la iconografia musical; també els segles XIX i XX i l'etnomusicologia hi són representats. En el període que considerem, la recerca sobre la temàtica dels segles XIX i XX i l'etnomusicologia s'ha incrementat. Cal indicar que se segueix amb la tasca d'inventari, classificació i catalogació dels diversos fons musicals de l'àrea catalana. En darrer terme, cal esmentar la creació del grup de recerca Les músiques en les societats contemporànies.

Respecte a la publicació de llibres i capítols de llibre, n'esmentem els següents: *El cancionero de Uppsala* (2003); *Las canciones de Sant Joan de les Abadesses: Estudio y edición filológica y musical* (2003); *Felip Pedrell: Los Pirineus: Edición crítica* (2003); «Los motetes de Fernando Sor», a *Estudios sobre Fernando Sor*

(Instituto Complutense de Ciencias Musicales, 2003, col·l. «Música Hispana. Textos»); *La creació del món: Oratori de Joseph Haydn*, versió menorquina d'Antoni Febrer i Cardona, transcripció musical de Joan Vidal i Seguí (2004); *Cançons populars de la història de Catalunya: Història i memòria* (Sant Vicenç de Castellet, 2004); *Córrer la sardana: Balls, joves i conflictes* (Barcelona, 2006); «Los instrumentos musicales de los frescos de la catedral de Valencia», a *Los ángeles músicos de la catedral de Valencia* (2006), i *Simfonia jubilar de Felip Pedrell per a la inauguració del Palau de la Música* (2008).

Consignem, a més, un treball conjunt de diversos musicòlegs que s'ha concretat en la publicació del llibre *Història crítica de la música catalana* (2009), amb la col·laboració tant de la UAB com de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi (RACBA). En aquesta obra es palesa un veritable esforç de síntesi en relació tant amb el fenomen musical català com amb la seva ressonància internacional al llarg de la història.

En darrer terme, l'Àrea de Música de la UAB ha participat en *Historia de la música en España e Hispanoamérica*, vol. 1, *De los orígenes hasta c. 1470* (Madrid, Fondo de Cultura Económica, 2009).

La catalogació dels fons musicals catalans s'ha corporificat, mitjançant l'ajut de la Direcció General del Patrimoni Cultural (Subdirecció General d'Arxius) de la Generalitat de Catalunya i la col·laboració de la UAB, en l'edició dels següents volums de la col·lecció «Inventaris dels Fons Musicals de Catalunya»: *Fons de la catedral-basílica del Sant Esperit de Terrassa* (2007, vol. 1), *Fons de l'església parroquial de Sant Pere i Sant Pau de Canet de Mar* (2009, vol. 2, 2 v.) i *Fons del Museu de la Mediterrània de Torroella de Montgrí (I)* (2009, vol. 3).

Els articles científics publicats palesen, també, la diversitat d'estudis i temàtiques propis de la musicologia, plenament consolidada a la universitat. Així, en consignem els següents, en revistes i congressos tant catalans com estatals i estrangers:

— «Sardenya, la terra del cant polifònic masculí», «El gaitero de la plaça Massadas i “Lo cornamusaire” de Verdaguer» i «Can Quintana: una investigació musical per a un centre cultural». *Caramella: Revista de Música i Cultura Popular* (2003).

— «Los grupos de música tradicional en Catalunya o la construcción de una identidad alternativa». *Trans: Revista Transcultural de Música* (2004).

- «Inventaire de peinture catalane du XVIIe siècle à sujets musicaux». *Musique-Images-Instruments* (2005).
- «Modelos europeos en la iconografía musical del Renacimiento catalán». *Revista de Musicología* (2005).
- «Els goigs de *Pasca* amb el pandero al veïnat d'Esclet de Cassà de la Selva». *Revista d'Etnologia de Catalunya* (2005).
- «El gest digne per cantar tots junts a una sola veu». *Quaderns de l'Institut Català d'Antropologia* (2005).
- «Cantar a la taverna i a l'hostal» i «Dir de cara al públic. Els cantadors entre el carrer i l'escenari». *Caramella: Revista de Música i Cultura Popular* (2005).
- «“Tenir bona miula” y “Galejar sa veu”: las grabaciones como herramienta en el diálogo sobre estética e interpretación con los cantores de *tonades de feina* de Mallorca». *Nassarre: Revista Aragonesa de Musicología* (2005).
- «Singing in processions and festivities: A look at different models of multipart singing in Spain». «European voices multipart singing on the Balkans and in the Mediterranean» (2005).
- «Music in the 16th-century catalan painting». *Music in Art* (2006).
- «La història de les sardanes, reinterpretada de dalt a baix». *Caramella: Revista de Música i Cultura Popular* (2006).
- «La sardana, de ball de moda a símbol nacional». *L'Avenç* (2006).
- «Joan Guinjoan, 75 años de un maestro. Comentarios a propósito de cinco grabaciones». *Espacio Sonoro* [en línia] (2007).
- «Les chants traditionnels des pays catalans». Centre Occitan des Musiques et Danses Traditionnelles Toulouse-Midi Pyrénées (2007).
- «Miró-músicas. Resonancias musicales de los espacios mironianos». XV Congreso Nacional de Historia del Arte (Comité Español de Historia del Arte): «Modelos, intercambios y recepción artística (de las rutas marítimas a la navegación en red)» (2008).
- «An unexpected discovery: the fifteenth-century angel musicians of the Valencia cathedral». *Music in Art* (2008).
- «Postguerra i primer franquisme a Picassent: aportacions a la construcció de la realitat musical a través de la dona». *I Jornades d'Estudiants de Musicologia i Joves Musicòlegs* (2008).

— «*Sardanas coreadas del vuit-cents i sardanes corals del Noucentisme: dues ideologies, dues estètiques*» i «*Organología e iconografía*». VII Col·loqui Internacional Verdaguer: «La construcció contemporània del sistema lingüísticoliterari català» (2008).

— «*Le passé caché. Le côté révolutionnaire et libéral des sardanes oubliées de Pep Ventura: la Sardane aux motifs de la "Traviata" ou la Sardane Can-can*». «Music and the construction of national identities in the 19th century» (2007).

— «*Sardanas coreadas del vuit-cents i sardanes corals del Noucentisme: dues ideologies, dues estètiques*». *Anuari Verdaguer: Revista d'Estudis Literaris del Segle XIX* (2009).

— «*Los fondos sonoros de Catalunya Música*». *AEDOM: Boletín de la Asociación Española de Documentación Musical* (2009).

— «*Balls i rondes: construcció de gènere a la postguerra i primer franquisme*». Jornada «La lírica de la lluita: cançons, idees i revolució» (2009).

— «*Ruperto Chapí y la Guerra Civil española en Barcelona: popularidad y apropiación*». I Congrés Internacional Ruperto Chapí (2009).

— «*Dances and serenades: gender construction in the first Franco regime*». Congrés internacional «Feminist music and theory» (2009).

Pel que fa a les tesis doctorals i els treballs de recerca, s'han llegit, entre d'altres, els següents:

— *Rafael Compta (c. 1761-1815): Estudi del seu «Te Deum» i catalogació de la seva obra conservada* (2003).

— *El Cercle Manuel de Falla de Barcelona (1947 - c. 1957): L'obra musical i el seu context* (2003).

— *La música a la catedral de Girona durant la primera meitat del segle XIX* (2003).

— *La música a la col·legiata basílica de Santa Maria de la Seu de Manresa: 1714-1808* (2004).

— *La composición musical en lengua vernácula en el ámbito eclesiástico hispánico (primera mitad del siglo XVIII): Villancicos a la Virgen de la Cinta de Josep Escorihuela en la catedral de Tortosa* (2005).

— *Jaume Pahissa. Un cas d'anàlisi musical* (2006).

— *Els vint-i-quatre ancians de l'apocalipsi en la iconografia monumental romànica hispànica: Estudi simbòlic i crítica arqueològica dels instruments musicals* (2007).

— *El somni del Parnàs: La música a l'Acadèmia dels Desconfiats (1700-1705)* (2007).

— *Ramon Bartomeus Mola (1832-1918): Una alternativa a la música coral claveriana. Anàlisi de la seva obra* (2008).

— *Músics, cants i balls a la Conca de Barberà: Les agrupacions corals i instrumentals entre 1844 i 1979* (2009).

— *Aproximació a la naturalesa creativa i al pensament compositiu de Frederic Mompou* (2009).

— *El baixó a la península Ibèrica* (2009).

— *Los ejercicios técnicos de Beethoven: Entre composición, improvisación e investigación sonora* (2009).

— *La producció de Victor Legley* (2009).

Quant als projectes i els ajuts del Ministeri de Ciència i Tecnologia, l'Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca (AGAUR) i altres institucions, s'han concedit a l'Àrea de Música de la UAB els següents:

— «Producció, consum i difusió musical en els territoris de l'antiga Corona d'Aragó entre c. 1450 i c. 1650» (2005-2008).

— «Trovadores en la península Ibérica» (2002-2005).

— «La música religiosa a Catalunya en el segle XIX. Estudis sobre patrimoni musical: els fons musicals de la basílica de l'Esperit Sant de Terrassa, la Mercè de Barcelona i el convent dels frares caputxins de Sarrià de Barcelona» (2003-2006).

— «La música amb text de Jacint Verdaguer. Base de dades» (Diputació de Barcelona i Casa Museu Verdaguer de Folgueroles; 2004-2005).

— «El teatre líric a Espanya: 1849-1868» (UAB, Universitat Complutense de Madrid i Universitat d'Oviedo; 2005-2008).

— «El fons antic de música de la catedral de Barcelona, conservat en la Biblioteca Nacional de Catalunya. Estudi de les fonts i recuperació patrimonial. Repertori llatí i instrumental» (2005-2008).

— «Les músiques a la revolució, guerra i repressió (1936-1950)» (2007-2009).

També l'Institut de Documentació i d'Investigació Musicològiques Josep Ricart i Matas (IDIM), que fou creat per un acord entre la RACBA i la UAB, el 1979, ha

impulsat la recerca de la musicologia històrica. Els seus principals objectius són la investigació musicològica i la formació de musicòlegs. Les seves línies de recerca han cristal·litzat en nombrosos treballs publicats en la seva revista *Recerca Musicològica* (iniciada el 1981) i en la col·lecció d'obres musicals «Quaderns de Música Històrica Catalana» (iniciada el 1983).

Pel que fa a *Recerca Musicològica*, en el període que considerem, s'hi recullen, entre d'altres, els següents articles:

Anys 2004-2005:

- «El nacionalisme en el context català entre 1875 i 1936».
- «Enric Granados y el contexto pedrelliano».
- «Els models simfònics».
- «Consideracions sobre els models operístics entre 1875 i 1936».
- «Un ideari per a la música del nou-cents».
- «Modernisme i música: una reflexió al cap dels anys».
- «Breu panorama de l'etnomusicologia a Catalunya entre 1875 i 1936».
- «El llegat històric de l'Orfeó Català (1891-1936)».
- «Ricard Lamote de Grignon i l'Orquestra Simfònica de Girona».
- «A propòsit d'una conferència de Joan Lamote de Grignon publicada en la revista *Scherzando* de Girona».
- «Gènere i repertori baladístic en l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya (1921-1936)».
- «El pare Robert de la Riba (1912-1999), deixeble de Joan Lamote de Grignon».
- «Josep M. Ruera i Joan Lamote de Grignon: relació d'amistat i treball».
- «Els Lamote de Grignon i la creació per a cobla».
- «Els concerts històrics de Carles G. Vidiella».
- «Las canciones op. 27 de Antonio Torrandell: una sonoridad abierta a Europa en la música mallorquina de principios del siglo XX».
- «*Els Pirineus* en el panorama de la música hispànica i europea del seu temps».
- «*Els Pirineus*, l'estrena del 1902».
- «El influjo de Felip Pedrell en la obra y el pensamiento de Manuel de Falla».
- «El regeneracionismo y la dimensión educadora de la música en la obra de Felip Pedrell».

— «La producción liederística de Felip Pedrell».

— «Pedrell, compositor i musicòleg».

Any 2006:

— «Catálogo descriptivo de libretos de tonadillas impresos en Barcelona en el siglo XVIII».

— «Els oratoris catalans de finals del segle XVIII i principis del XIX com a elements receptors del classicisme musical».

— «*Il dissoluto punito ossia Don Giovanni Tenorio* de Ramón Carnicer».

— «Felip Pedrell en la revista *La Alhambra* (1902-1022)».

— «La cançó a l'obra d'Apel·les Mestres».

— «Resonancias del *Motu Proprio* en la diócesis de Oviedo: la capilla catedralicia y el Seminario Conciliar».

— «Aspectos configuradores de la música guinjoaniana».

— «Els fons musicals de Catalunya: estat de la qüestió».

— «El dia d'avui del fons musical de l'Arxiu de la Catedral de Lleida».

— «Els fons musicals Ramon Carnicer i Ramon Florensa de l'Arxiu Històric Comarcal de Tàrraga».

— «El fons musical de Sant Pere de Ripoll de l'Arxiu Històric Comarcal del Ripollès».

Anys 2007-2008:

— «Le prime pubblicazioni in Italia concernenti il Barocco musicale».

— «Els orígens del concepte de Barroc musical hispànic, a l'entorn del centenari de l'Institut d'Estudis Catalans: Felip Pedrell, Higiní Anglès, Miquel Querol».

— «La recepción del primer Barroco en la Real Capilla».

— «Manifestações primordiais do Barroco musical em Portugal».

— «Los ejes de la música francesa de la primera mitad del siglo XVII».

— «La música teatral espanyola del segle XVII segons Felip Pedrell en el *Teatro lírico español anterior al siglo XIX*».

— «Josep Rafael Carreras i Bulbena, el naixement de l'oratori a Catalunya i altres consideracions».

Any 2009:

— «El marc històric. La Guerra de Successió».

— «Documentació impresa en l'època de la Guerra de Successió».

— «L'òpera *Il più bel nome* d'Antonio Caldara i la recepció del darrer Barroc a Catalunya».

— «*Il più bel nome* de Pietro Pariati, poeta cesari i víctima dels fills de Momo».

— «Jayme de la Té y Sagáu e a suas cantatas de câmara (1715-1725)».

— «*La decima fatica d'Ercole*: Ein componimento von Johann Joseph Fux und die vision des Hauses Habsburg im jahre 1710».

— «El teatro con música en la corte de Felipe V durante la Guerra de Sucesión, entre 1703-1707».

— «Òperes a Barcelona a principis del segle XVIII: intercanvis i adaptacions».

— «Teatro e musica a Barcellona alla corte di Carlo III d'Asburgo».

— «Les cançons dictades al segle XVII i principis del XVIII».

— «La actividad musical dependiente del Cabildo Municipal de Valencia durante la Guerra de Sucesión».

Cal consignar també que l'IDIM, des del 1989, organitza els Seminaris Internacionals sobre el Barroc Musical Hispànic, les actes dels quals són recollides en la mateixa *Recerca Musicològica*.

2.2.3. Universitat de Lleida (UdL)

Dins l'Àrea de Música del Departament d'Història de l'Art i Història Social de la Facultat de Lletres de la Universitat de Lleida (UdL), hi ha el Laboratori de Musicologia: és una unitat adscrita a l'estructura dels Serveis Científicotècnics de la UdL. Disposa d'un equipament que possibilita oferir serveis en l'aplicació de les noves tecnologies i aportar eines informàtiques per a l'edició musical i per al tractament digital del so. Té per objectiu aportar serveis i recursos tècnics per al suport de la recerca. Des del Laboratori s'impulsen i assessoren programes de recerca, de catalogació, d'estudi, d'edició i de recuperació del patrimoni musical. S'ofereix, també, suport científic i tècnic en produccions editorials i discogràfiques.

La recerca s'ha concretat en l'organització i la participació en congressos, seminaris i simposis i la publicació d'articles, edicions i capítols de llibre. En totes aquestes activitats, s'hi observa una temàtica que abraça, principalment, tant la música litúrgica medieval com la música del Renaixement.

2.2.4. Universitat Ramon Llull (URL)

Cal consignar-hi el projecte «Música y cine en España: recuperación, inventario y difusión de un patrimonio cultural multidisciplinar».

2.3. *Associacions*

L'Associació Catalana de l'Orgue (ACO) segueix la seva tasca de recerca i recull de materials d'organistes i orgueners catalans. La seva revista *Anuari de l'Orgue* palesa el resultat de la recerca de diversos investigadors sobre la temàtica esmentada. Consiguem alguns dels articles que s'hi han publicat en el període 2003-2009:

- «El *Quadern en xifra* de la Biblioteca de Catalunya: una nueva fuente para música de órgano en los Países Catalanes».
- «Josep Elies: l'organista i el compositor».
- «A propòsit de la reparació de l'orgue de la seu de Ciutadella a la primera meitat del segle XVIII».
- «Dades sobre els mestres orgueners a la catedral de Girona a la primera meitat del segle XIX».
- «En el centenari del *Motu Proprio* de sant Pius X “Tra le sollecitudini” sobre la música sacra: algunes aproximacions per a una lectura actual».

2.4. *Església catòlica*

L'Abadia de Montserrat ha estat i és un dels principals centres capdavanters pel que fa a la difusió (Publicacions de l'Abadia de Montserrat [PAMSA]) de la recerca musicològica. En el decurs del període que estudiem, cal esmentar la publicació dels volums XIII-XIX de l'*Obra del Cançoner Popular de Catalunya* (2003-2009). També els catàlegs han constituït motiu de publicació: *Catàleg de villancicos i oratoris impresos de la Biblioteca de Montserrat: Segles XVII-XIX* (2003). Destaquem, finalment, dins la col·lecció «Biblioteca Serra d'Or», *Mozart a Barcelona: Recepció operística (1798-2006)* (2006).

2.5. Món editorial

El món editorial ha vehiculat la recerca difonent-la i divulgant-la. Tot i que les seves produccions estan sotmeses a les lleis del mercat, la qualitat i el rigor científic s'hi han palesat a bastament. Així, els dos diccionaris (2003), que són els darrers volums, de la *Història de la música catalana, valenciana i balear*, d'Edicions 62, complementen en detall els vuit volums anteriors, que es referien a la història de la música.

Per la seva banda, dues editorials musicals, i alhora discogràfiques, també han destacat pel rigor i la promoció de la recerca: La Mà de Guido i Tritó.

La Mà de Guido dedica una cura especial a l'edició de música de compositors catalans i espanyols de tots els temps, així com a diversos aspectes de la música tradicional. N'esmentem, d'aquest darrer aspecte, la publicació de la monografia *Músiques per acompanyar l'Àguila: I altres danses i entremesos històrics propis dels esdeveniments festius catalans* (2007).

L'editorial Tritó segueix una línia, força majoritària, que promociona i impulsa l'edició i l'estudi d'obres de compositors catalans que van des del segle XVII fins als nostres dies, tot i que amb una especial dedicació a les obres inèdites o oblidades. En aquest sentit, les edicions de les obres van precedides d'un estudi musicològic, ensems amb la seva edició crítica quan es tracta de compositors de la dissetena i divuitena centúria. Esmentem-ne, entre d'altres, les següents publicacions:

- GAZ, Josep. *Benedicta et venerabilis i altres peces marianes* (2007).
- TERRADELLAS, Domènec. *Dos motets a solo* (2007).
- GARRETA, Juli. *Impressions simfòniques: Per a orquestra de corda* (2007).
- SOR, Ferran. *Obertura del ballet «Cendrillon»* (2007).
- SOR, Ferran. *Obertura del ballet «Hercule et Omphale»* (2007).
- GRANADOS, Enric. *Obra completa per a veu i piano* (2007).
- XIMÉNEZ, Joaquín Nicolás. *Música de cambra: Sonates per a violí i baix, trios amb guitarra* (2008).
- PLA, Manuel. *La 'tonadilla' del segle XVIII i Catalunya* (2008).
- RIBA, Robert de la. *Música per a orgue* (2008). 8 v.
- ELIES, Josep. *24 obres per a orgue: Peces i tocatas* (2008).
- ARRIAGA, Juan Crisóstomo de. *Herminie: Cantata per a soprano i orquestra* (2008).

- GURIDI, Jesús. *Sinfonía pirenaica* (2007).
- ALBÉNIZ, Isaac. *Obra completa: Per a veu i piano* (2009).
- RODRÍGUEZ, Vicent. *Obres per a orgue* (2009).
- GARRETA, Juli. *Simfonia núm. 1 en sol major: Oriental* (2009).
- PONS, Josep. *Simfonia núm. 1 en sol major: Oriental* (2009).
- *Contradanses olotines i altres balls de l'Arxiu de Sant Esteve* (2009).
- LAMOTE DE GRIGNON, Joan. *Poema romàntic* (2009).

Citem, també, diverses publicacions de tres editorials: DINSIC, Clivis i Boileau.

DINSIC:

- *El llibre d'orgue de Lleida: Músiques diverses* (2003).
- *Literatura i música a l'edat mitjana: La cançó èpica* (2004).
- *Literatura i música a l'edat mitjana: Lírica* (2004).
- *Els trobadors catalans* (2006).
- *Opinions de cantants antics i moderns* (2007).
- QUANTZ, Johann Joachim. *Assaig d'un mètode per a aprendre a tocar la flauta travessera* (2008).

- *El seguici festiu de Tortosa* (2008).
- *Danses i balls antics: Recull d'uns quaderns de violí* (2009).

Clivis:

- *Veus del Sud: D'indis, negres, criolls i ladins* (2008).

Boileau:

— GRANADOS, Enric. *Obres religioses: Salve Regina; L'herba de l'amor; Escena religiosa* (2008).

- BLANCAFORT, Manuel. *Peces per a piano* (2009).
- *Llibre d'orgue de Santa Maria de Vilafranca del Penedès* (2009).

Pel que fa a les PAMSA, ja n'hem fet esment en l'apartat 2.4, «Església catòlica».

2.6. Biblioteca Nacional de Catalunya (BNC)

Les biblioteques són un centre de referència indispensable per a la investigació. En aquest sentit, cal consignar la BNC, ja que els seus fons forneixen multitud de documents i dades per als musicòlegs. A més, la digitalització dels manuscrits i impresos de la BNC ha facilitat a bastament la tasca científica de l'investigador.

La secció de la Unitat Bibliogràfica i, posteriorment, la d'arxius sonors de la BNC han anat publicant continuadament obres musicals i estudis sobre aquestes. Consignem, en aquest sentit, *Obra completa per a veu i piano* d'Enric Granados, realitzada conjuntament amb l'editorial Tritó (2007), i *Música de la catedral de Barcelona a la Biblioteca de Catalunya: Compositors de la cort en els temps dels darrers Àustries i els primers Borbons* (2009).

2.7. Museu de la Música de Barcelona

El Museu de la Música de Barcelona té, a part de les funcions de conservació i d'exposició, les comeses de la restauració i la recerca. L'instrument musical també és un document històric. Els nous avenços en la musicologia, l'organologia i la tecnologia aporten noves eines pel que fa a la restauració i la recerca. Tanmateix, el fons del Museu (tant d'instruments històrics com de documents biogràfics dels músics catalans i d'enregistraments històrics) ofereix les fonts per a la recerca. El Museu, a més, col·labora amb estudis lexicogràfics que el Centre de Terminologia Catalana (TERMCAT) du a terme sobre els instruments musicals.

Dins del període que considerem en el present report, el Museu ha publicat *El Museu de la Música de Barcelona a la Casa Quadras, 1983-2001* (2007).

2.8. Altres

Destaquem, a continuació, una sèrie d'institucions que també han impulsat diverses publicacions sobre la música i la musicologia.

2.8.1. Institut d'Estudis Ilerdencs (IEI)

La Fundació Pública Institut d'Estudis Ilerdencs (IEI) convoca el Premi d'Investigació Musicològica Emili Pujol per homenatjar aquest musicòleg lleidatà i fomentar els estudis musicològics. En el període que estudiem, cal citar les publicacions següents:

— *Els manuscrits musicals a Catalunya fins al segle XIII: L'evolució de la notació musical* (2003).

— *Els oratoris de Francesc Queralt (1740-1825): Història de l'oratori a Catalunya al segle XVIII* (2004).

— *El Cercle Manuel de Falla de Barcelona (1947 - c. 1957): L'obra musical i el seu context* (2007).

Tot seguit enumerem una llista d'obres musicològiques elaborades per altres institucions.

2.8.2. Institut Català de les Indústries Culturals (ICIC)

— *Els compositors de cinema a Catalunya (1930-1959)* (2009).

2.8.3. Museu d'Història de Barcelona (MUHBA)

— *Dansa i música: Barcelona 1700* (2009).

2.8.4. Consorci de l'Auditori i l'Orquestra (EAOBC)

— *La trobada de Falla i Picasso* (2006).

2.9. *Altres administracions públiques*

— *De l'Urgell i la Segarra: Obres religioses, crides, jocs, balls, cançons i tocs de campanes* (Ajuntament de Tàrrrega, 2005).

— *Les bandes de música a les comarques de Tarragona* (Diputació de Tarragona, 2003).

3. CONCLUSIONS

Malgrat les dificultats per a la valoració i l'anàlisi crítica, indicades a l'inici del present report, les dades fins ara esmentades aporten una aproximació a la panoràmica de la recerca musicològica durant el període 2003-2009. En aquest sentit, hom veu una gran vitalitat de la nostra ciència, amb la presència i l'increment de temàtiques noves (estudis d'iconografia musical, instruments, gènere, identitat, cançons populars i tradicionals, sardanes, danses, etc.) que emergeixen amb força, conjuntament amb les consolidades (les de la musicologia històrica: catàlegs, estudis, edicions crítiques i anàlisi d'obres, tractats i documentació diversa).

En conseqüència, s'observa, en la producció científica palesa, que la musicologia comprèn un ventall força ampli de disciplines: la musicologia històrica, l'organologia, l'etnomusicologia, l'acústica i l'estètica, entre d'altres. La metodologia de totes aquestes disciplines presenta analogies i diferenciacions entre els seus tractaments, que atorguen una singularitat pròpia a cada disciplina. Així, podem trobar-nos amb l'estudi i l'edició crítica de les fonts, amb l'anàlisi estéticoestilística, amb estudis de gènere i d'identitat i llur especificitat metodològica, amb mètodes de camp emprats per l'etnomusicologia, amb aspectes físicomatemàtics aplicats a instruments i a afinacions, a l'ús del pensament filosòfic per esbrinar l'estètica musical d'un músic o d'un intel·lectual, etc. També cal indicar la transversalitat metodològica, és a dir, l'ús d'eines, conceptes i mètodes provinents d'una disciplina musicològica i que poden emprar-se en d'altres, la qual cosa comporta un enriquiment a l'hora de la recerca i d'extreure'n uns resultats millors.

Òbviament, tant de les universitats com de les institucions científiques és d'on emergeix el corpus de producció i resultats científics més gran. No obstant això, tot i que les editorials no són pròpiament un centre de producció de recerca, cal destacar-les

per l'esforç de vehicular-la. L'edició (en algun cas, estudi musicològic) d'obres musicals de compositors catalans al llarg de la història és una bona mostra fefaent de la tasca que el món editorial impulsa envers la comunitat científica musicològica i els intèrprets musicals.

Finalment, cal esmentar que les directrius de Bolonya van propiciar la creació del grau de musicologia des de l'any 2008 a la Facultat de Filosofia i Lletres de la UAB. Aquest fet ha suposat una millora respecte a la llicenciatura que anteriorment s'impartia, història i ciències de la música, ja que s'ha incrementat el nombre d'anys de la titulació: la llicenciatura només era de segon cicle (dos anys) i el grau és de quatre anys, amb la possibilitat d'un màster (que també es pot cursar a la UB) i el consegüent doctorat. Aquests aspectes impulsen, doncs, la formació de noves generacions de musicòlegs que, de ben segur, aportaran una nova saba a la nostra ciència.